

Hubris, Humility and Heavenly Help

פרשת שלח תשפ"ד

1 Banidbar - ch. 13

¹⁶ These are the names of the men whom Moses sent to spy out the Land. Moses called Hoshea son of Nun "Joshua."

¹⁷ Moses sent them to spy out the Land of Canaan, and he said to them, "Ascend here in the south and climb the mountain. ¹⁸ See the Land — how is it? and the people that dwells in it — is it strong or weak? is it few or numerous? ¹⁹ And how is the Land in which it dwells —

260 □ RABBI FRAND ON THE PARASHAH 2

4

PARASHAS SHELACH CONTAINS THE TRAGEDY that foretold all other tragedies in the history of our nation. The *meraglim* (spies), the greatest individuals from each tribe; the "cream of the crop" of *Klal Yisrael*, returned from *Eretz Yisrael* on the Ninth of Av with a terribly negative report regarding the land. When *Klal Yisrael* heard their report, they began to cry, prompting Hashem to pledge, "Since you cried for no reason, I will designate this day as a day of crying for all generations" (*Ta'anis* 29a). All the tragedies that have befallen our people on *Tishah B'Av* are a direct outcome of the sin committed by the *meraglim*.

Moshe Rabbeinu apparently sensed that the *meraglim* would return bearing a bad report. He changed the name of his devoted disciple Hoshea ben Nun to Yehoshua, telling him, "May Hashem save you from the plot of the *meraglim*." * The *Zohar* reveals the inner motivation that caused the *meraglim* to sin so egregiously. The *meraglim* were the lead-

ers of their *shevatim* (tribes) in the wilderness, and they realized that their term in office might expire when *Klal Yisrael* reached *Eretz Yisrael*. The *meraglim* never made a conscious decision to lie about the conditions in *Eretz Yisrael*. But the looming threat of losing their status upon entering *Eretz Yisrael* distorted their vision, and everything they saw during their mission came under the shadow of negativity they associated with the land.

ח" טה 6

ונראה על פי מה שאמרו בזוהר הקדוש בפרשתינו (דף ק"ט ע"ב) מה היה הגורם למרגלים שיחטאו אף שבאותה שעה צדיקים היו, כמו שאמר הכתוב כולם אנשים כולוהו זכאין הוו, אלא ידעו שבכניסת בני ישראל לארץ ישראל לא יהיו עוד ראשים, וביקשו המרגלים לשאת עטרת ראשי שבטי ישראל, ובסיבת חטא גדול זה, נשארו ישראל במדבר ארבעים שנה, ונגזרה עליהם מיתה. ובספר פרי צדיק הביא דברי הזוהר, ומאריך דיש ללמוד מזה מוסר השכל עד היכן רדיפת הכבוד מגיע,

16. Artsroll - Chnack

16. Moses prays for Joshua. Moses added the letter י to Hoshea's name, so that his name would begin with the letters of God's Name [יהוה]. The Hebrew name *Yehoshua* means, *God save or God will save*, which signifies that Moses prayed, "May God save you [Joshua] from the conspiracy of the spies" (*Rashi*). This intimates that even before the mission began Moses suspected that it would end disastrously; nevertheless, he permitted them to go, because the people wanted it and God does not deny people their freedom of choice.

לב אליהו - ספר במדבר

קח

2

וכבר עמדו רבים ע"ז ותמהו האיד יתכן שאנשים צדיקים גדולים וחשובים כאלו יהפכו לרשעים גמורים בזמן קצר כזה של מ' יום. ועוד יותר יקשה שבגמ' (סוטה לה ריש ע"א, ורש"י בחומש מביא זה), דרשו את הפסוק "וישובו מתור הארץ וילכו ויבואו אל משה" וגו', אר"י משום רשב"י מקיש הליכתן לביאתן מה ביאתן בעצה רעה אף הליכתן בעצה רעה ע"כ. הרי שכבר בהליכתן נהפכו לרשעים. וזה תימא יותר גדולה, שאחרי שנבחרו הצדיקים האלו לתור את הארץ עפ"י ישראל ועפ"י משה ועפ"י השי"ת, ורק התחילו בשליחותם כבר נהפכו להרשיע בעצה רעה כמו שהיה בביאתם חזרה, והאיד יתכן ירידה גוראה כון — ובזמן מועט כזה — לאנשים צדיקים גדולים כאלה!?

3

משה

שלח

חיי

מה

(טו). בגמרא (סוטה ל"ד ע"ב, הונא נרש"י) בקש משה רחמים עליו יה יהושיעך מעצת מרגלים. וכבר תמהו המפרשים, א מדוע הוצרך משה להתפלל על יהושע, וכי חשוד היה בעיניו שיכשל ח"ו בעצת מרגלים.

(ב) יש לדייק מה שאמר מעצת מרגלים, * ולכאורה היה לו לומר מחטא מרגלים.

מוביה

שלח

שערי

קפה

5

ובס' באר יוסף (פרשה זו) ביאר, כי כל יסוד עצת המרגלים להוציא דיבה על הארץ איתא בשל"ה הקדוש (פרשה זו תורה אור אות ג) שהיתה כוונתם למנוע את ישראל מלעלות לארץ ישראל, כי הבינו שיש נשיאים גדולים מהם, הלא הם הנשיאים הראשונים, נחשון בן עמינדב וחביריו, ולמה לא נשלחו הם לרגל את הארץ, אלא ודאי גדולתם שמורה לארץ ישראל, שבכואם לארץ יהיו אותם הנשיאים מנהיגי העדה, ולא הם, לכן רצו לעכב את כניסתם לארץ, בתקוה שכל זמן שיהיו ישראל במדבר ישארו הם בנשיאותם, והביא כן מוזה"ק (ח"ג קנ"ז): אמאי נטלי עיטא בישא דא, אלא אמרו, אי ייעלון ישראל לארעא נתעבר אנן מלמהוי רישין וימני משה רישין אחרונין, דהא אנן

This Zohar leads us to a difficult question. We read in Parashas Beha'aloscha that when two people, Eldad and Meidad, began to prophesy in the encampment, Yehoshua ran to Moshe Rabbeinu and exclaimed, "My lord Moshe, incarcerate them!" (11:28).

What did Eldad and Meidad say that disturbed Yehoshua so? "Moshe meis veYehoshua machnis es Yisrael la-Aretz — Moshe will die, and Yehoshua will lead us into Eretz Yisrael."

Yehoshua was so upset at the thought that he could replace Moshe Rabbeinu as the leader of the Jewish people that he considered Eldad and Meidad worthy of incarceration for suggesting something so preposterous.

If the plot of the spies was based on their desire to retain their leadership role, as the Zohar suggests, then why was Moshe concerned about Yehoshua joining such a plot? Yehoshua had no interest in leading Klal Yisrael!

My Rebbi, Rav Yaakov Moshe Kulefsky zt"l, told me an amazing insight from the Kozhnutzer Maggid.

Moshe sensed that the meraglim would be affected by their desire to retain their positions of leadership, and, based on Yehoshua's reaction to Eldad and Meidad's prophecy, Moshe was concerned that Yehoshua might acquiesce to their plan for the diametrically opposite reason: to avoid assuming the mantle of leadership. Yehoshua was so humble that he might have been prompted to forestall a situation in which he would be forced to lead Klal Yisrael by convincing the Jewish people not to enter Eretz Yisrael.

10 דם ארץ

ויש להבין עפ"י למה התפלל משה על יהושע והוסיף לו על שמו לאמר השם יושעך מעצת מרגלים, כי אם אנשים צדיקים כאלו נפלו בפח יצה"ר בשביל נגיעת נשיאותם כנ"ל, כ"ש יהושע שה' לו נגיעה רוחנית גדולה ללכת בעצתם וזאת כי יהושע ידע שמשה רבינו לא יכנס לארץ, והוא הרי כל כך ה' דבק ברבו "לא ימיש מתוך האהל", וחשש משה רבינו שמא יטה עצמו בעצת מרגלים, כפי שיסאר אצל משה רבו במדבר, לכן התפלל עליו.

11

והנה ידוע מ"ש בזה הקדוש בחטא המרגלים שאמרו לנפשם אמנם במדבר זכינו להיות נשיאים אבל כשניכנס לארץ לא נזכה לנשיאות ויורידו אותנו ממעלתנו, לכן הוציאו דבה על הארץ שלא יכנסו לארץ וכו' ע"ש. ואמנם פשוט הוא שלא ה' כאן תאות הכבוד גסה כמו שאנו מציירים לנו בדורנו, אלא היתה מעוטפת ומכוסה בכמה כיסויים של כבוד שמים ועשיית רצון ד', אבל איך שיהיה הביאור הוא שכל זמן שהיו עוד במדבר רתוקים מליכנס לארץ לא היתה נגיעת החומר הגופני בתאות הכבוד יכולה למשוך על שכלם הבהיר של אנשים גדולים אלו, אבל כשהגיעו למעשה שנשתלחו לראות בעיניהם את הארץ אשר עוד מעט קט ינחלו אותה, התחילו להרגיש בממשות כניסתם לארץ, ואז נתעורר בהם בעומק לבם נקודת גאוה של נשיאותם, וממילא יצאו מגאוה — לתאוה, היינו תאות הכבוד, זאמרו לנפשם שבארץ לא יזכו להיות נשיאים. (ודו"ק בזה הלשון שכתוב בזה"ק שחשבו וידעו שתלוי בזכות שבמדבר זכו להיות נשיאים ובארץ לא יזכו, ואעפ"כ ה' טמון שם עצה רעה של תאות כבוד...) ועשו מה שעשו נכשלו והכשירו את כולם בחורבן ובבבני לדורות, אבל כ"ו שלא נבחרו ולא נשתלחו לרגל את הארץ, היו באמת אנשים גדולים וצדיקים שלא ה' לו ליצה"ר שום סיבה האיד להכשילם מבגאוה ותאות כבוד כי לא ה' להם שום חשש וטעם למה שירידו אותם מנשיאותם וכמ"ש.

12

ושם אחימן ששי ותלמי וכו' ע"ש. הרי כמה גדולים היו המרגלים וכמה מכוסה וטמונה היתה עצתם הרעה בתוך כיסויים של מצוה וקדושה, שמשה רבינו הוצרך להוסיף את על שמו של יהושע ולהתפלל עליו שהשי"ת יושעו מעצת מרגלים, וכלב העמיד עצמו בסכנה בכדי להשתטח על קברי אבות להנצל מעצתם הרעה.

שבשביל מיעוט כבודם היה נכון בעיניהם שישארו כל ישראל במדבר, ונכשלו בהוצאת דבה על ארץ ישראל. ונלמד מזה על הזהירות הרבה הנצרכת מפני רדיפת הכבוד, שדבר זה גרם בכיה לדורות, כמו שאמרו (מעניי כ"ט ע"ה) אמר להם הקדוש ברוך הוא אתם בכיתם בכיה של חנם, ואני קובע לכם בכיה לדורות.

ויש להמליץ בזה הכתוב (קבלת ד' יג) מלך זקן וכסיל, שיש אנשים שמרצונם לשאת תואר מלך או זקן שישאו אנשים

פניו כאיש חשוב ומכובד, אבל הוא עושה מעשים שמחמתם הוא דומה בעיני הבריות לכסיל, כי לעתים קרובים האיש הרודף אחר הכבוד בא לידי מעשים שוטים ופתיים. ובה יובן מה שאמרו במדרש (רנה פט"ו, ה) בני אדם גדולים היו אלא שעשו עצמן כסילים, עליהם אמר משה (דברים לג, ט) כי דור תהפכות המה בנים לא אמוך בס.

וממעם זה דייק משה בלשונו ואמר י-ה יושעך מעצת מרגלים, ולא אמר מחטא מרגלים, כי כל חטאם היה 'עצה' * שלא ינטל עטרת הנהגתם מראשם, ובלשון זה אמרו בזה הקדוש, אינון דברו לגרמיהו עיטא בישא, שדיברו עצה רעה לעצמם.

8a

ולפי זה לא היה על משה צורך לבקש רחמים על יהושע, שהרי לא יבקש יהושע לעכב כניסת בני ישראל לארץ ישראל, שהרי הוא עתיד להימנות לראש בני ישראל ולהכניס את בני ישראל לארץ ישראל, שכבר ידעו נבואתם של אלוד ומידד שהתנבאו משה מת ויהושע מכניס (ע"י רש"י לעיל י"ג, טז), ולכן לא שייך החשש שהוא יהיה בעצת המרגלים להוציא דיבת הארץ רעה.

8b

אולם כשראה משה גדול ענוותנותו של יהושע, חשש שימאן להתמנות לראשם של בני ישראל, ולכן יחזיק גם הוא בעצתם להוציא דיבת הארץ רעה, כדי שלא יכנסו לארץ ישראל כדי שלא יצטרך להיות הראש, ומהיפך טעמם של המרגלים, וזהו מה שתרגם יונתן בן

The Torah serves as a fence to protect a person from the blandishments of this world, much in the manner of a fence surrounding a field. If one dislodges even one small section of the fence he has demolished not only that particular segment but has destroyed the entire effectiveness of the fence. One who dispenses with even one *mitzvah* of the Torah has in effect rid himself of all restraint and it is but a matter of time until the all-encompassing fence of Torah will be in shambles.

250 / Reb Chaim's Discourses - Parashas Vaeschanan

R. G. For (JFL)

... וילכו ויבאו... They went and came...

In verse 21 the Torah taught that the spies departed on their mission. Since our *posuk* deals with their return, why does it repeat that they went?

Chazal (Sotah 35a) explain that our *posuk* is equating the spies' departure with their return. Just as they returned with evil intent, so too did they depart with evil intent. This, however, is puzzling, for at the start of the spies' mission, the Torah refers to them as אנשים, distinguished men (see Rashi, verse 3) - i.e., they departed as men of high standing, which implies that they departed with pure motivation!

Man's traits are comparable to a seed. Just as a seed can lie dormant in the ground, sprouting forth years later, so too can man's traits. Just because man finds himself battling with a new desire does not mean that the desire had never existed within him; it had merely not yet sprouted.

Although the spies left as distinguished men, the evil intent which sprouted upon their return was already within them when they departed. Although upon their departure it was but a seed, upon their return it germinated.

R. Frand

I find the implications of this insight frightening. We are all aware that our negative character traits can cloud our vision and affect our decisions and our outlook on life. Humility, however, is far from a negative character trait - on the contrary, it is considered one of the finest traits a person can possess. The idea that a person can be affected so negatively by a positive character trait is frightening indeed.

We have to realize that an agenda is an agenda, no matter how altruistic the holder of that agenda thinks himself to be. If a person's character traits - whether humility, kindness, love of peace, or any other trait - causes him to enter a situation with a preconceived notion of how the situation should play itself out, then his vision is clouded, and he perceives the facts differently.

We often hear people say, "Personal interests aside, I think ..." We are under the impression that we can place our personal interests aside and view situations objectively despite our ulterior motives.

The Torah teaches us that we cannot put our feelings aside.

"You shall not accept a bribe," the Torah states, "for a bribe will blind the eyes of the wise and make crooked the words of the righteous" (Devarim 16:19).

A bribe does not necessarily have to be in the form of money; anything that can cloud our perception of reality is considered a bribe that will blind our eyes and make words that are just appear crooked. Even a person with perfect vision cannot see clearly through frosted glass; the opacity distorts everything he sees. An agenda, even if it is as altruistic as the desire to keep Moshe Rabbeinu in power, will distort reality.

Now, if Yehoshua was liable to fall into the terrible plot of the *meraglim* because of his personal agenda, then what about us? Is there any way that we can avoid falling prey to our personal interests?

הנה ידוע מ"ש הגר"י מסאלנט זצוק"ל שיש ב' מיני יצר הרע יש יצה"ר הטבעי והם המדות תאוה. קנאה וכבוד וכו'. יצה"ר זה אינו מצוי אלא בהמוץ העב שהם אינם שולטים על טבע חומר גופם ונכשלים כל אחד בטבעו שגולד בו או שהורגל בו. משא"כ בגדולים חקרי לב אין יצה"ר הטבעי יכול להם. אלא יצה"ר הרוחני והוא מלאך ממש - היינו הס"מ עצמו. אלא שגם הוא לפתח חטאת רובין, כלומר: הוא אינו יכול ליכנס ולשלוט באדם אלא א"כ האדם עצמו פותח לו פתח ליכנס, וזה הי' במרגלים שכשנבחרו לשלוחים נפגמו במשהו בגבוהות הלב, ואז כבר שלט בהם יצה"ר הלאה... ואמרו לנפשם שלא יזכו בארץ להיות נשיאים וממילא הלכו מדחי אל דחי ר"ל. וכמ"ש בחובות הלבבות שאמר חכם א' לתלמידיו איני ירא מפני עבירות שבידכם אלא מפני הגרוע מעבירות והוא הגאות והגאון. הרי לאדם גדול יש לו באמת מטען של גדלות ושם קל לו יותר ליצה"ר הרוחני להכשילו אפילו במשהו גאות רק בלבו, וכבר נעשה תועבה! כמ"ש "תועבת ד' כל גבה לב" (משלי טו ה) וממילא נאבד ממנו טייעתא דשמיא, כמ"ש הרר"י בשע"ת (שער א עיקר ז) שבעל הגאווה נמסר ביד יצרו, אחרי שאין עור ד' עמו כי תועבה הוא לפני ד' ולא יעורנו, וכבר אמרו (קידושין ל ע"ב) יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום וכו' ואלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו שנאמר ד' לא יעזבוני בידו. וממילא מובן שבעל הגאווה נמסר ביד יצרו.

מעשה יש לנו ללמוד מה שביארנו למעלה מפרשה זו עצמה שאף אנשים מהבורים והמסולתים שבדור המדבר דור הדיעה, (ראה רש"י דברים א כג), נפלו בפח תאות הכבוד בפתע פתאום, והנה צדיקים נהפכו לרשעים וירדו מן השמים עד לבאר שחת ר"ל.

לכן "כלב" שנתן "כל לבו" בהשתחחו על קברי אבותיו בתפלה שינצל מעצת מרגלים וכמ"ש "ולעבדו בכל לבבכם", ואחד"ל (תענית ב ע"א) איהו עבודה שהיא בלב וזהי תפלה. וזה להציל את עצמו מצרפני יצה"ר הרוחני שהאביד בכחו את כל אותם האנשים ראשי בני ישראל וכמ"ש. ובחד"ל, (סוטה יב א) אמרו

הרי לנו כמה עבודות קשות הי' צריך כלב לעבוד בכדי להנצל מעצת מרגלים, וכ"כ למה? כי כל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו. (סוכה נב א) ואותם האנשים כל כך גדולים היו שיצה"ר הרוחני תפס אותם במלקחים טמונים ומכוסים באש של קדושה וטהרה מלמעלה, ולכן הוצרך משה רבינו להתפלל על יהושע וכו' כנ"ל, וכלב הל עליו שם מרד ושובב וכו', שהי' צריך למרוד בהם - בעצתם, כאדם שמורד במלכות וכו' וכו' ישמע חכם ויוסיף לקח בהצטרף כל השמות יחד הרי נוראות ישימעונו כל אלה באיזו סכנה הי' כלב בעת ההיא לטעות אחרי עצתם כי גדולים מאד היו אלה, ועצתם היתה יכולה להפיל גם את כלב, אלא וזה כלב ועליו נאמר "ועבדי כלב עקב היתה רוח אחרת עמו", כלומר: ברוח שלו לבד הי' עלול ליפול בעצתם. אלא הוא שישר את עצמו ושיבב את יצרו וכו' וכו', נסתייע מן השמים והיתה רוח אחרת עמו והגיע לכל העושר וההצלחה שהגיעו.

לעבדך באמת - בראשית (13) 15

אחד מטכסיסי היצר הוא "לפתח חטאת רובין". הכלי יקר מבאר עניין זה, שהיצר הרע הוא חלש מטבעו, ואין בכחו להחטיא את מי שהוא צדיק בכל דרכיו ולא פתח ליצרו שום פתח. אמנם כאשר פותחים לו פתח, אפילו אם הניחו לו פרצה קטנה יש בכוחו להרחיב הפרצה ולהוסיף פשע על חטאתו.

אין-באשר

"הודיע הקב"ה לאדם כח היצר" - כותב הגאון רבי יצחק בלאזר זצ"ל אב"ד פטרבורג: למרות שניתן כח עצום ונורא ליצר הרע, אין דרכו לבא אל האדם שגדר גדר בעדו שלא לתת לו להכנס אליו, אלא עומד על פתח הבית כעני בפתח ומצפה לרגע של רפיון שיוכל להכנס פנימה, כפי שאמרו חז"ל (סוכה נב): "בתחילה קראו הלך לבסוף קראו אורח ולבסוף קראו איש" וכתב רש"י שם: "יידי לפתח חטאת רובין, וכאשר האדם ישמע בקולו מעט לפתוח לו הפתח

The answer is that we must be sure to follow Yehoshua's lead. Moshe's foresight rescued Yehoshua from sin.

The Mishnah teaches us, "Accept a teacher upon yourself, acquire a friend for yourself ..." (Avos 1:6).

Each one of us must be sure to have a teacher or a friend who can see through the self-interests that muddy our vision. If we do not have someone in our lives who is able to view our decisions objectively and set us straight, we are bound to fall prey to our opaque agendas.

[240] DORASH DOVID

21

rest of the nations of the world,⁵ to the extent that Hashem made a special point of admonishing Bnei Yisrael, "Do not imitate the deeds of the [people of the] Land of Canaan, to which I am bringing you" (Vayikra 18:3). The evil deeds of the nations that lived in the Land had imbued it with a level of powerful tumah, spiritual impurity, and Moshe did not want Bnei Yisrael to enter the Land while that tumah was still in full force. Consequently, he assembled a group of the greatest men of the nation to act as spies, so that they would infuse the Land with kedushah in the course of their exploration. Thus, the spies' expedition would prepare the Land in a spiritual sense for Bnei Yisrael's entry. They were to pave the way for the Jewish people to conquer Eretz Yisrael and invest it with sanctity, thereby enabling the Land to realize its full spiritual potential.⁶

Thus, Moshe Rabbeinu selected the greatest, most righteous men of the nation to be the meraglim precisely because of their superior spiritual standing. His intention was that their Torah study and avodas Hashem would sanctify the Land as they passed through it, thus preparing it for the arrival of the entire nation. This thesis is borne out by the words of Kedushas Levi (Parshas Shelach): "The primary intent of the Creator, blessed is He, was to send wholesome, G-d-fearing people whose entire goal was to serve Hashem, and not, chas v'shalom, to explore the material dimension of the Land. Rather, Hashem commanded Moshe Rabbeinu to send people who were already servants of Hashem so that they would leave their imprint through their service, that is, through their Torah and prayer... This is the meaning of the word y'vasuru - they shall explore, which is derived from the word Torah." Thus, the function of the meraglim was to leave an imprint of sanctity on the Land, thereby creating a foothold for Torah and kedushah in Eretz Yisrael that would give the Jewish nation the ability to conquer the Land and sanctify it completely.⁷

24

ועוד עצה נתן הקב"ה כנגד כחות הסט"א, כדכ' לב נשבר ונדכה אלקים לא תבוה, שאפילו מי שראוי לבוזות אם הוא לב נשבר ונדכה או אלקים לא תבוה, ואף זה נכלל באומרו שלח לך לדעתך, שהיה להם לאחוז במדתו של משה רבינו שנאמר בו והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה, וכמאחז"ל כ"ד מוכי שחין ונפשו של משה נמוכה מכולם, שמצד אחד היה משה רבינו הנשמה הגבוהה ביותר ותמונת ה' יביט, ומאידיך היה עניו מאד מכל האדם בתכלית ההכנעה והשפלות. אבל המרגלים שהיו כולם אנשים ראשי בני ישראל לא היו שפלים ושבויי לב והיה חסר להם גם את הכח של לב נשבר ונדכה א' לא תבוה. ורק יהושע וכלב היתה בהם מדת הכנעה ושפלות, כמד"א בתרגום יונתן וכדי חמא משה ענותותיה דיהושע וכו', ובכלב כתיב ועבדי כלב עקב רוח אחרת היתה עמו וגו', שהיה

שפל בבחי' עקב. הקב"ה נתן כחות לעמוד כנגד התגברות הסט"א, כח ההתקשרות למשה והכח של הכנעה ושפלות, שכח ההתקשרות הוא שמירה עליונה ליהודי בכל מיני המצבים אפילו הגרועים ביותר, אבל המרגלים שלא היו מקושרים למשה

ועוד דרך יש לומר בענין שליחת המרגלים, שכבר עמדנו למה היו צריכים לזה דווקא אנשים ראשי ישראל, הגדולים ביותר, שבדר"כ אין שולחים למלאכת הריגול את האנשים הגדולים. ואיך אמנם נכשלו אלו האנשים הגדולים שהתורה מעידה עליהם כולם אנשים ראשי בני ישראל, ושהיו בדרגתם של יהושע וכלב, מהו כח הסט"א החזק שגרם להם ליפול באופן כה גורא, ואפילו יהושע וכלב שעמדו בנסיון, היה יהושע צריך לתפילותיו של משה י"ה יושיעך מעצת מרגלים, וכלב השתטח על קברי אבות בתפלה שינצל מעצת מרגלים, ומשמע כי בכחות עצמם לא היו יכולים להנצל מזה.

והביאור בזה ע"פ מד"א בספה"ק מאור עינים (פר' תצא), עה"פ כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך. שכאשר יהודי עומד לבנות בית חדש קמים כנגדו אנשים להפריעו, והוא מטעם כי משכן הסט"א הוא בשממה, וכאשר אדם בונה בית הריהו דוחק את רגליהם. וע"כ יש התגברות הסט"א למנוע בעדו לבנות, המתלבשת באנשים שמסביבו הקמים להצר לו ולערער את בנינו. וכמו כן בכל עת שיש לאדם מעיקים ובני אדם מצערים אותו הר"ז מחמת ששורים עליו דינים למעלה, והסט"א מתלבשת למטה

באנשים מסביבו להצר לו. ובאמת שהם אינם אשמים כלל ואין כוונתם לרע ורק הסט"א מתלבשת בהם. וע"ז אומרת התורה"ק כי תבנה בית חדש ועשית מעקה, ועשית מלשון תיקון, מעקה המה המעיקים לך, שתתקן את כל המעיקים לך ע"י לגגך, שתתעלה לעולם שלמעלה ממך, היינו שתתדבק בהשי"ת, שאז ממילא יונח לך מכל הצרות שאנשים מסביב מצרים לך, שכאשר יהודי מתדבק בהשי"ת שוב אין כחות הסט"א יכולים לעשות לו מאומה, וממילא גם האנשים במ נתלכשו כחות הסט"א משתתקים.

ועד"ז י"ל את ענין המרגלים, שבשעה שעמדו ישראל להכנס לארץ ישראל אשר-כח הקדושה כ"כ גדול בה, זה לעומת זה התרכו בה כוחות הסט"א החזקים ביותר, וזה היה כח שבעת עממין שנתלכשו בהם כחות הסט"א באופן חזק מאד כדי להלחם עם ישראל ולמנוע בעדם מלהכנס לארץ ישראל להתיישב בה ולבנותה. ולשם כך היו צריכים את האנשים הגדולים ביותר ראשי בני ישראל שהם בכחם ישברו את כח הסט"א, וגם נתעברו בהם נשמות י"ב שבטי י"ה, לפי שהיו צריכים לשלוח את כחות הקדושה הגדולים ביותר כדי לשבר את כחות הטומאה ששכנו בארץ ישראל. אבל גם כוחם הגדול לא עמד להם והצלית מעשה שטן להכשילם, וזהו שאמר משה ליהושע י"ה יושיעך מעצת מרגלים, שידע מלכתחלה גודל הסכנה של התגברות כח הסט"א.

אכן הקב"ה נתן עצה כנגד התגברות הסט"א, שמלבד מה שהם עצמם יהיו אנשים גדולים ראשי בני ישראל, צריכים להיות משועבדים ובטלים למשה רבנו וללכת על דעתו וכונתו. וזה שאמר לו השי"ת שלח לך לדעתך, היינו אנשים המקושרים אליך, כי כדי לשבור את כוחות הסט"א צריך התקשרות לצדיק, שאז יכולים לשבור גם את כחות הסט"א החזקים ביותר. וזה היה כחם של יהושע וכלב שהיו בטלים למשה ומקושרים אליו, וכמד"כ על יהושע

הפסידו את השמירה העליונה ולא יכלו לעמוד כנגד התגברות הסט"א, ונפלו נפילה גדולה כ"כ מאיגרא רמא לבריא עמיקתא, עד שנגזרה גזרת כליה ח"ו, ורק משה רבינו הציל את כלל ישראל בתפלותיו, אבל עכ"פ הפגם היה גדול והוצרכו להתעכב ארבעים שנה במדבר עד תום כל הדור ההוא.

26

וביתר ביאור י"ל הענין שדוקא בענין ביאת הארץ נאמר שלח לך לדעתך, שרק אנשים בעלי הכנעה וענוה ראויים להרגיש קדושת הארץ. הדנה מצינו כמה מאמרים שענין קדושת ארץ ישראל תלוי במדת הכנעה. בתורת אבות איתא ממרן הס"ק מלכוביץ' זי"ע עה"פ טובה הארץ מאד מאד, שהיא ע"ד מאחז"ל (אבות פ"ד) מאד מאד היא שפל רוח, שלקדושת הארץ זוכה רק מי שהוא מאד מאד שפל רוח. ובניצוצי אורות להחיד"א ז"ל על הוזה"ק (ח"ג קנטו): איתא שארץ ישראל נקראת ארץ כנען, כנען לשון הכנעה, שהארץ היא רק לנכנעים, למי שנכנע כאין ואפס לפני השי"ת. ומאמרים אלו מורים לנו שהמדה של ארץ ישראל היא הכנעה ושפלות, שרק

הנכנעים שהם בבחי' מאד מאד הוא שפל רוח זוכים לקדושת הארץ ולהרגיש כי טובה הארץ מאד מאד, אבל מי שאינו מאד מאד שפל רוח אינו זוכה להרגיש קדושתה. וכמרומו במאה"כ (תהלים לו) וענוים יירשו ארץ, שירושת הארץ תלויה במדה זו. והו שאמרו המרגלים אפס כי עז העם היושב בארץ וגו' עמלק יושב בארץ הנגב, כדאיתא בספה"ק דעמלק בגימ' ר"ם שהוא ענין גיאות, וגם לידי הענק ראינו שם, היינו שיש שם ענקים נפילים שהיא הקליפה דגיאות, והיינו לפי שהמדה של ארץ ישראל היא הכנעה ושפלות ולעומת זה היתה שם התגברות חזקה של קליפת גיאות.

ובמדה זו היה פגם המרגלים, כמו שהתורה אומרת עליהם כולם אנשים ראשי בני ישראל המה, פי' כולם אנשים שהם צדיקים גדולים אבל ראשי בני ישראל המה, שיש להם התנשאות ופגומים הם במדת הכנעה ושפלות. ומשום כך כתבה זאת התורה ללמד שזה היה הפגם שלהם, שהיו לקויים בהתנשאות. ובוה מבואר דברי הוזה"ק שהמרגלים רצו למנוע את ישראל מלהכנס לארץ מפני שחשבו שבכניסתם יעבירו אותם מהיות ראשי בני"י, דקשה כנ"ל שאם במדבר לא היו גדולים מהם מה עלה על דעתם שבא"י ימנו אחרים במקומם, אלא כי ידעו שבארץ ישראל המדה היא הכנעה ושפלות וכיון שהם פגומים במדה זו לא יוכלו להנהיג שם את ישראל. ורק יהושע בן נון וכלב בן יפונה לא נפלו בעצת מרגלים מפני שהיתה בהם מדת הכנעה ושפלות, כמד"א בתרגום יונתן, וכדי חמא משה ענוותנותיה קרא משה להושע בן נון יהושע, וכן בכלב כתיב ועבדי כלב עקב רוח אחרת היתה עמו, ואיתא בדברי שמואל שהיה שפל בעיניו בחי' עקב, ובכח הענוה זכו להכנס לארץ ישראל.

ובכדי לזכות לירושת הארץ היה כלל ישראל צריך להגיע למדרגה זו של הכנעה ושפלות, וע"כ קודם כניסתם לארץ נתנסו במדת הכנעה שהיא הנקודה העיקרית של ארץ ישראל, והנסיון הוכיח שעדיין אינם מוכנים לירושת הארץ כי עוד לא השיגו בחי' הכנעה ושפלות, ורק טפכם אשר אמרתם לבן יהיה המה יבואו שמה והם יירשוהו, הם ישיגו מדרגה

זו שיהיו שפלים ונבזים בעיני עצמם ובכח זה יבואו שמה ויירשוהו. וזהו שאמר הקב"ה למשה שלח לך לדעתך, אנשים שהם לדעתך היינו במדת הכנעה ושפלות, כמש"נ והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה ואחז"ל כ"ד מוכי שחין ונפשו של משה נמוכה מכולם, שהם הראויים לשליחות זו להרגיש קדושת הארץ. וכיון שהמרגלים היו פגומים במדה זו לכן נפלו בשליחותם, וכלל ישראל כולו סבל מזה.

ומבואר שפיר למה היתה הגזרה על כל כלל ישראל אף שהיו בהם שלא חטאו ממש, וגם למה לא הועילה תשובתם, כי הגזרה לא היתה רק בתורת עונש על חטא, אלא שהנסיון הוכיח שישראל עדיין אינם ראויים להכנס לארץ, כי חסרה להם הכנעה ושפלות שהיא הנקודה העיקרית שעליה צריכה להיות היגיעה בארץ ישראל ורק בכחה זוכים לירושת הארץ, וכיון שלא היו מוכנים במדה זו נגזר עליהם להשאר במדבר. וזה היה רצון העליון שישראל ישארו עוד ארבעים שנה במדבר כל עוד לא השיגו מדה זו, ורק טפכם אשר אמרתם לבו יהיה, אשר יהיו במדת הכנעה ושפלות, המה יבואו שמה והם יירשוהו.

29

מדת הכנעה ושפלות היא שורש כל המדות הטובות. וכמו שאמר מרן הק' מקוברין זי"ע שהשער של חבורתנו הוא אמונה והכנעה ושפלות. וכשם שאמונת ה' היא היסוד והשורש לכל הדברים ובלעדיה אין מאומה, כך מדת הכנעה ושפלות שיהודי נכנע כאין ואפס להשי"ת היא השורש לכל הענינים. וכמסופר על הרה"ק מאבריק' זי"ע שבעת הרעש הגדול שהיה בצפת ציוה לכל אלו שעמדו סביבו להשתטח ארצה וניצלו כולם. ואחר כך הסביר שראה שהאבנים עפות לרוחב ואינן נופלות מלמעלה למטה כסדר הטבעי, וידע שהסט"א פועלת כאן באופן לא טבעי, וכאשר הסט"א מתגברת אין שום עצה כנגדם אלא הכנעה להשי"ת, ולכן אמר להשתטח וליפול ארצה. וכמו שהכנעה ושפלות הם ראש לכל המדות הטובות, כך הישות היא ראש לכל המדות הרעות, שכל כח הקליפה הוא הגיאות, ובכלל זכור את אשר עשה לך עמלק שהוא קליפת גיאות

בגימ' ר"ם. והכח העיקרי לזכות לירושת הארץ הוא מדת הכנעה, שרק טפכם אשר אמרתם לבו יהיה המה יבואו שמה והם יירשוהו בכח מדה זו של הכנעה ושפלות.

30

ויש להוסיף בזה עוד, הדנה בעבודת ה' ישנה דרך העבודה ע"י הארות ומדריגות, בבחי' ויגבה לבו בדרכי ה', ויש עוד דרך בבחי' לב נשבר ונדכה א' לא תבוה (תהלים נא), שדרך זו שייכת גם לאחר החטא, כשיהודי שרוי בחשכות, שמוחו ולבו אטומים ואינו יכול להשיג הארות ומדריגות, גם אז פתוחה לפניו הדרך עי"ז שמבטל א"ע כליל, בבחי' לך אני אדוני המלך וכל אשר לי, וכמרומו באומרם לב נשבר ונדכה א' לא תבוה, דמכלל שמבחינת מעשים שעשה ראוי לבזותו, אבל בהיותו לב נשבר ונדכה מתוך שהוא כ"כ שבור בקרבו, א' לא תבוה, הקב"ה מרחם עליו ואינו מביישו.

ודרך זו שייכת בכל המצבים של איש יהודי, גם כשאינו יכול לפתוח פיו להשי"ת, ואינו יכול לקיים אפי' תפילה לעני כי יעטוף ולפני ה' ישפוך שיחו, שאז הדרך שיבטל א"ע לגמרי להשי"ת, וכיון שביטל הישות שבו שוב אין לסט"א שלטון עליה, משא"כ בדרך של הארות ומדריגות יש לסט"א אחיזה לשלוט בו. וכמאמר מרן אדמו"ר זי"ע בבית אברהם (עניני ר"ה) שע"י שיהודי מבטל את עצמו להשי"ת מסתלקים ממנו כל הדינים, דאי' בזה"ק פ' אמור כי המקטרגים אומרים פלוני עבד כך פלוני עבר על כך, אבל אם מבטל עצמו להשי"ת ומשים א"ע לאין ואפס שוב אין כאן אותו פלוני, ואין מקום שיחול עליו שלטון הסט"א.

31

AN OFFER YOU CAN'T REFUSE R. Frad Pg 136

Apparently, our Sages are telling us here that the essence of being *nichna*, of humbling oneself, is the denial of the ego, the self. Or as Rav Chazkel Levenstein expressed it, it is the *mit'at atzmi*, the diminution of the self. A person humbles himself by making himself smaller. A person thinks that the world revolves around him, that his needs and wants are supreme. Such arrogance is repugnant to the Almighty; it antagonizes Him. And only by being *nichna*, by acknowledging that the ego does not have to be fed, can a person regain the Almighty's favor.

Who more so than the great and mighty Achav, the powerful king, was guilty of such self-absorption? The world was at his feet. Everything he wanted he got. He wanted his neighbor's vineyard. He got it. Nothing was allowed to stand in the way of his will, of his desires.

But when he heard the Divine decree that had been issued against him, he came to a sudden stop. He realized that he had gone off course and that, in addition to remorse and repentance, he had to change the direction of his life. He had to practice some *mit'at atzmi*, some diminution of his ego. He had to come to the realization that he was only a human being and that the entire world did not revolve around him.

Just because he had a desire, that did not entitle him to instant gratification. Just because it was 9 o'clock in the morning, it did not mean that his breakfast absolutely had to be served right then and there or else. Nothing would happen if he had breakfast at 10 or 11 or even 12 o'clock. True, the postponement of his breakfast was a small thing, but it showed a change of mind-set, a new attitude. Achav's need for breakfast and his need for this and his need for that were not the most important things in the world.

Why is self-absorption so repugnant to the Almighty? For one thing, it is a particularly nasty form of arrogance, which the Almighty despises. It is also the root cause of innumerable sins. People are so caught up with their own wants and needs that they lose sight of everything else. Their relationships become tense and strained, and the greater the self-absorption, the greater the strain on their relationships.

When people think they are the nucleus of the world, they are less likely to be compassionate and considerate to other people. If we don't care about other people, if we don't hurt for them, it is almost invariably because we care too much about ourselves. How often do problems between husband and wife stem from the conflict of desires? The husband wants one thing, the wife wants another. So will it be my way or your way? Someone has to win, but that is a formula for disaster. It is not the way to build a strong and healthy relationship. The bigger the Me, the weaker the marriage. The smaller the Me, the stronger and richer the marriage. Then everyone is happy.

Moreover, what does self-absorption do to our relationships with our Creator? If a person is profoundly concerned with his own needs and desires, he will always be in conflict with the Almighty, so to speak. The Almighty demands one thing, while he wants another. And who will prevail? Whose will counts more? The bigger a person's Me, the more likely he is to disobey the Almighty in order to satisfy his own desires. The smaller a person's Me, the more likely he is to seek to satisfy the Divine will.

Why do we bristle when we are criticized? Why do we have difficulty admitting that we're wrong? To a spouse? To a friend? To an associate? To the Almighty? It is only because the Me needs so much to be big, to be large; and the admission that "I'm sorry" concedes that our Me may not be so gigantic after all.

36

אף שמושה הרגיש לאנשים שבחר שמטרת השליחות היא רק "לתור את ארץ כנען", הרי תיכף ומיד בהתאספם אצלו הרגיש שהנם רואים את עצמם (לא כ"תרים" בלבד, אלא) כ"מרגלים", והיינו, שמלבד המעשה בפועל (לילך ולראות את הארץ), עליהם לטכס עצות ולהסיק מסקנות (על יסוד הריגול) הנוגעות לכיבוש הארץ וכו'.

וע"ז התפלל משה "י"ה יושיעך מעצת מרגלים": אף שעדיין לא היה בעצתם שום חטא, כי ב"אותה שעה כשרים היו", וכל כוונתם היתה רק לטכס עצות טובות איך לסייע בריגולם לכיבוש הארץ וכו' - מכל מקום, התפלל משה שלא יהיה ליהושע חלק ב"עצת מרגלים", אלא ישאר נאמן למטרת השליחות שהיתה אך ורק "לתור את ארץ כנען", מבלי לערב בזה ענין של "נתינת עצות" וכו', כי הנהגה של "עצת

כלב מדייק רש"י ש"נשתטח על קברי אבות שלא יהא ניסת לחבריו להיות בעצתם". דלכאורה היה מתאים יותר להשתמש בלשון המתארת את חטאם - כמו "דבה", כמש"נ"ז ויוציאו דבת הארץ גו" [וכלשון רש"י עצמו בתחלת הפרשה, "למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים לפי שלקתה על עסקי דבה כו", וכן בהמשך הענין] "להוציא דבה נתכוונו", או "חטא המרגלים"; ומדוע נקט רש"י לשון "עצה" דוקא?

ויש לומר, שבדוקא נקט רש"י לשון זו, להדגיש, שאין כוונתו לומר שה' יושיעו מחטא המרגלים, כי עדיין ב"אותה שעה כשרים היו" (ולא היו שייכים לחטא של "דבה" וכו'), אלא רק מ"עצת מרגלים", "עצה" סתם - לאו דוקא עצה רעה (שזה נתחדש רק אח"כ בעת הליכתם, "הליכתן בעצה רעה", כנ"ל ס"א מהמפרשים), ואדרבה, כיון שב"אותה שעה כשרים היו", ודאי שזו היתה אצלם "עצה טובה" - ומכל מקום התפלל משה על יהושע "י"ה יושיעך מעצת מרגלים", כי אף שכוונתם לטובה, מכל מקום, עלולה "עצתם" להביא לידי טעות וכו' (כפי שאכן קרה בפועל), ולכן התפלל שינצל מזה.

ד. ביאור הענין:

35

בכל הפרשה כולה מתוארת שליחות המרגלים בלשון "תור" - "ויתורו את ארץ כנען", "תור הארץ", "תרים" וכו' וכו' וכו'.

ולא נזכרה אף פעם אחת בפרשתנו לשון "מרגלים" בקשר לשליחות זו³⁵ [ואין זה משום שיש חסרון ותוכן בלתי רצוי בשילוח מרגלים - שהרי מצינו (לקמן בפרשת חוקת³⁶) שגם אחרי זה - משה עצמו שלח "דרגל את יעזר", וכן יהושע שלח מרגלים³⁷].

ובטעם הדבר יש לומר:

החילוק בין שתי הלשונות - "לתור" או "לרגל"³⁸ - הוא³⁹: "לתור" מתאר (בעיקר) רק פעולת החיפוש והראיה⁴⁰ בלבד, ובענינו - ראיית הארץ ויושביה; משא"כ לשון "ריגול" מורה על חקירה וחיפוש לשם כוונה נסתרה, כמו בריגול המסייע לכיבוש ארץ האויב [על-דרך שמצינו לעיל (בפרשת מקץ⁴¹) בנוגע ליוסף ואחיו - "ויאמר אליהם (יוסף לאחיו) מרגלים אתם לראות את ערות הארץ באתם", ופרש"י "גלוי הארץ, מהיכן היא נוחה ליכבש"]; ובדרך כלל ענין הריגול קשור עם חכמת המרגל, שעל יסוד חקירותיו וחיפושיו אפשר לטכס עצה איך למלא משימה מסויימת (כיבוש ארץ האויב, וכו' וכו').

וזהו הטעם שבפרשתנו נאמרה רק לשון "לתור את ארץ כנען", וכיוצא בזה - כי כל ענין

השליחות (בכוונת משה) היה רק על המעשה, שיראו את הארץ ויושביה ויספרו לבני"ה מה שראו (וכן להביא מפדי הארץ כדי להראות את ישראל מטוב הארץ), ותו לא מיד - אבל לא "לרגל את הארץ", להכניס עצמם בחיפוש "עצות" ותחבולות בשביל כיבוש הארץ וכיוצא בזה⁴².

ובזה יובן תוכנה של תפלת משה "י"ה יושיעך מעצת מרגלים":

ה. עפ"י יבואר עוד ענין תמוה בפרשת מרגלים, שלכאורה לא מצינו שרש"י יפרשו: כיצד יתכן, שאנשים מובחרים אלה, שמושה רבינו בעצמו בחר בהם לשליחות זו (שמוה גופא מובן שהם היו המתאימים ביותר מכל בני ישראל למלא שליחות זו) ייהפכו, מן הקצה אל הקצה, להיות חוטאים ומחטיאים, עד שמרדו בה' ואמרו "לא נוכל לעלות... כי חזק הוא ממנו" (וכפרש"י "כביכול כלפי מעלה אמרו")?

ועפ"י הנ"ל יש לומר שבדיק לשון רש"י "עצת מרגלים" מרומז השורש והסיבה שהביאום לירידה אחר ירידה, ועד למרידה בה'.

ה' לשון "עצה" מורה על הצורך בחיפוש ומציאת תחבולה, דבר מסויים מתוך כוונה נסתרה ונעלמה (שלא תודוע להמנגד בזה וכיוצא בזה). והוא הדבר בהענין ד' "עצת מרגלים" ענין

הריגול דורש "עצה" ותחבולה, מרגלים צריכים לטכס עצות ותחבולות איך להערים ולהסתיר את מטרתם בואם, שבאופן זה יצליחו לבצע את מטרתם מבלי שיוודע לזה שיכול למנעה, [על-דרך שמצינו לעיל בנוגע ליוסף ואחיו - ויאמר אליהם (יוסף לאחיו) מרגלים אתם לראות את ערות הארץ באתם ויאמרו אליו לא אדוני ועבדיך באו לשבר אוכל, היינו, שלדברי יוסף העלימו את המטרה האמיתית שבגללה באו למצרים (לראות את ערות הארץ) באמרום שבאו "לשבר אוכל"].

ונמצא, שענין הריגול כשלעצמו דורש הנהגה של ערמה והסתרת האמת, ורק ע"ז יכולים להצליח בביצוע הריגול.

וזהו הטעם לזה שמושה רצה שליחותם תהיה מוגבלת רק לחלק המעשה, "לתור את ארץ כנען", מבלי שיעשו "מרגלים", יכנסו בעצות ותחבולות של ערמה והסתרת האמת, ועד שעלולה להרחיקם ממדת האמת וכו'. ואפילו כשכוונתו לכתחילה היא לשם מטרה טובה, לחשוב מחשבות ותחבולות של "עצה טובה" [לפעמים מוכרחים לשלוח מרגלים, כי בלאו הכי אי אפשר (ע"פ טבע) לנצח האויב, שלכן, כנ"ל, שלח משה לרגל את יעזר] - מכל מקום, סוף-סוף הרי מדת הערמוניות (והסתרת האמת) יכולה להוריד את האדם מדחי אל דחי, ודרושה זהירות יתירה שלא יכשל כו'.

ולכן, לאחרי שהרגיש משה שהאנשים ההם מחזיקים את עצמם ל"מרגלים" - התפלל (תיכף) על יהושע (תלמידו), "י"ה יושיע" מעצת מרגלים" - שלא יהיה לו חלק בעצתם (גם אם היא "עצה טובה"), כדי שלא תהיה לו שום

שייכות ל"עצת מרגלים" 520.

1. ויש להמתיק הענין ע"פ המבואר בחז"ל, שמדתו של משה היא מדת האמת - "ואמת זה משה" 53 (שלכן ניתנה תורה עליידו, כי זהו ענינה של תורה - "תורת אמת" 54). ולכן, כדי להיות שלוחו של משה - שלוחו של אדם כמותו, "כמותו דהמשלח ממש" 55 - אי אפשר שתהיה אצל השליח שום נטיה ממדת האמת.

וזהו שליחותו של משה היתה רק "לתור את הארץ" ולא "לרגל אותה" - כי בענין עיקרי זה, שליחות בשייכות לכניסה לארץ, היה צריך להיות כח המשלח (כחו של משה) באופן גלוי 56.

ועי"ז שהשלוחים נטו מקו שליחותם והחזיקו את עצמם למרגלים, נתבטל בהם כח המשלח - כי נוסף על ביטול השליחות מצד השינוי, דעי"ז שליח משנה את שליחותו (בענין עיקרי) בטלה השליחות 57 - הרי כאן, נפסלו בעצם מלהיות

שלוחי משה, כי אי אפשר שהם יהיו "כמותו" דמשה 58, שמדתו מדת האמת 59.

ורק יהושע וכלב שלא נתפתו ל"עצת מרגלים" נשארו שלוחי משה 59, וזה גופא שמרם שלא נטו מהכוונה ומטרת שליחותם, ואמרו "טובה הארץ מאד מאד... אל תיראו את עם הארץ כי לחמנו הם... אל תיראום" 60, ומשום כך זכו ליכנס לארץ, ועד ש"חיו מן האנשים ההם" - ש"נטלו חלקם של מרגלים בארץ וקמו תחתיהם לחיים" 61.

(משיחת ש"פ שלח תשמ"ה לקו"ט שיחות חלק ג, שלח א)

גלויים בלי שום סיוע גשמי, אבל כל מקום שהי' צריך לעשות איזה סיוע גשמי, לא הי' משה יכול לעשות בעצמו, אלא הי' צריך לשלוח יהושע, וכמו שמצינו במלחמת עמלק ששלח יהושע ללחום עם עמלק כיון שהי' לפי חרב, וכן במלחמת ל"א מלכים כשכבשו כנען שהי' מלחמה ממש, לא הי' אפשר למשה רבנו לילך בעצמו, כיון שמושה לא הי' יכול לעשות שום דבר שיצטרך מלחמה גשמי.

ולפי"ז כתב הישמח משה דהנה ידוע שאם האדם בא לידי הכרה שהוא אינו יכול לעשות כלום בעצמו ורק הקב"ה יכול לעזור ומשים בטחונו בה' באמת, אז מושיעו הקב"ה למעלה מדרך

הטבע ומראה לו נסים גלויים ואפילו בלי שום מעשה מצד האדם, וכן הי' בתוקיהו מלך יהודה שאמר אני איני יכול לעשות כלום אלא אני שוכב על מטתי והקב"ה יעזור, אז עשה לו הקב"ה נסים גלויים ולא הוצרך לילך בעצמו למלחמה כלל. ולכן צוה השי"ת לשלוח מרגלים להנאתו ולטובתו של משה, שנתן לו הקב"ה עצה לשלוח מרגלים כדי שיראו המרגלים כחם וגבורתם הגדולה של ז' עממין, ויראו כלל ישראל שא"א כלל אפילו להתחיל ללחום עמם באופן טבעי, ומי יתיצב לפני בני ענק, וממילא יפחדו מאד ויכירו שאין להם שום כח מעצמם ללחום עמהם ורק הקב"ה יכול לעזור, וכיון שיבואו לידי הכרה זו ישימו בטחונם לגמרי בה', אז ממילא לא יצטרכו עוד למלחמה גשמי, כי השי"ת יושיעם בלא שום מעשה גשמי כלל, וממילא יוכל גם משה רבנו ליכנס לארץ, וא"כ שילוח מרגלים הי' להנאתו ולטובתו של משה רבנו, שאולי עי"ז יזכו ולא יצטרכו למלחמה גשמי לכבוש ארץ ישראל, וממילא יוכל משה ליכנס לארץ, עכ"ד הישמח משה.

רנב באר

שלח החיים

לארץ ישראל כי אז היו נופלים האמורי ביד ה', ולגבי עונש כזה הי' כבר שלם עון האמורי וכבר נתמלא סאתם, ורק אחר חטא המתאוננים שנגזר על ישראל שלא ינחלו ארץ ישראל אלא ע"י מלחמה, ממילא לענין זה ליפול ביד ישראל לא נתמלא עדיין סאתם, עכ"ד החת"ס.

ולכאורה קשה דא"כ למה שלח משה מרגלים כלל, הא כיון שכבר הי' אחר חטא המתאוננים, וכבר נגזרה הגזירה שלא ינחלו ארץ ישראל אלא ע"י מלחמה, וא"כ לא הי' אפשר להם ליכנס לארץ ישראל עדיין עד מ' שנה, כיון שלא שלם עון האמורי לענין שיפלו בידי אדם עד אחר מ' שנה וכנ"ל, וצ"ב טובא.

ואפשר לומר בזה עפ"י דברי הישמח משה שפי' הפסוק שלח לך אנשים, וכתב די"ל דהפי' של שלח לך הוא להנאתך ולטובתך (כמו שפירש"י בפרשה ל' לך), דהנה נגזר כבר על משה רבנו שלא יכנס לארץ, ואף שבפועל יצא הגזירה רק בשעת חטא מי מריבה, מ"מ כבר נגזר מקודם שלא יוכל משה ליכנס לארץ, והטעם האמיתי הוא דהנה כל מה שעשה משה רבנו הי' כולו מעשה ה' בלא שום פעולה גשמי כלל, וכמו שהי' בקריעת ים סוף וביציאת מצרים שהקב"ה עשה נסים

בזה דהנה החתם סופר הביא קושית הרמב"ם בשמונה פרקים שהקשה דהא אמר הקב"ה לאברהם אבינו בכרית בין הבתרים, ודור רביעי ישובו הנה כי לא שלם עון האמרי עד הנה, ופירש"י שאין הקב"ה מעניש אומה עד שנתמלאה סאתה, וא"כ לא היו האמוריים ראויים להענש ולהשמיד אותם עד שבאו דור רביעי לארץ, וקשה דא"כ לא הי' אפשר שיכנסו ישראל לארץ ישראל קודם הארבעים שנה, והרי משמע מפרשה זו דלולי חטא המרגלים היו נכנסים מיד לארץ.

ותירץ החתם סופר דהנה כתיב (שמואל ב' כ"ד י"ד) ויאמר דוד אל גד נפלה נא ביד ה' וביד אדם אל אפלה, כי הרבה יותר גנאי הוא לאדם כשנופל ביד אדם אחר כמותו, אבל אם נופל ביד ה' אין הגנאי כל כך, והנה אילולי חטא המתאוננים אז הי' מפלת הו' עממין לגמרי ביד ה', כמו יציאת מצרים וקריעת ים סוף שהי' לגמרי מעשה ה' ולא היו צריכים למלחמה גשמי כלל, ורק בעבור עון המתאוננים נגזר עליהם שהיו צריכים ללחום מלחמה גשמי, וא"כ אילולי חטא המתאוננים הי' אפשר להם ליכנס מיד

וַלְפִי"ו יֵשׁ לְתַרְץ דְּבַר הַחֶמֶת סוּפָן
שֶׁהִקְבִּי"ה נָתַן לָהֶם עֵצָה שִׁיהִי
רְאוּיִים לִיכְנֹס כְּבֵר לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל הִגַּם שְׁלֹא
שָׁלֵם עֲוֹן הָאֲמֹרִי עַד הַנְּהַ, כִּי אִם לֹא
יִצְטָרְכוּ לְלַחֵם מִלַּחְמָה גַּשְׁמִי אִז כְּבֵר שָׁלֵם
עֲוֹן הָאֲמֹרִי וְכִמּוּ שִׁכְתָּב הַחֶמֶת"ס דִּלְגַבִּי
נִפְלְאָה בִיד ה' כְּבֵר ה' שָׁלֵם אִז עֲוֹן
הָאֲמֹרִי, וְאִי"כ עִי" עֵצָה זֹו שֶׁל שִׁילּוּחַ
הַמְּרַגְלִים, וְיִכּוּ כִלְל יִשְׂרָאֵל שִׁיהִי לְגַמְרִי
עִי"ה, וּמִמִּילָא יְהִי נִפְלְאָה בִיד ה' וְלֹא
בִיד אָדָם, וּמִמִּילָא יְהִי אֲפִשֵׁר לִיכְנֹס לְאַרְץ
 מִיד וְדוּקָּו.

אֲבָן הִי בֹזֵה גַם סַכְנָה גְדוּלָה, שְׁמֵא
אֲדַרְבָּא עִי" שִׁירָאוּ גוּדֵל גְּבוּרָתָם
שֶׁל הָאֲמֹרִי לֹא יִרְצוּ כִלְל לִיכְנֹס לְאַרְץ
יִשְׂרָאֵל וְיִמְרְדוּ בָהּ, וְכִמּוּ שֶׁהִי בְּאֵמֶת שְׁלֹא
עִמְדוּ בְּנִסְיוֹן זֶה, וְיִצֵּא מֶה שִׁיֵּצֵא, וּבֵאוּ
עִי"ז לְכַחַשׁ לְגַמְרִי בָהּ, וְאִמְרוּ כִי חֹזֵק הוּא
מִמְנוּ וּפִירִשִׁי"י שְׁאִמְרוּ כְּבִיכּוּל בַּעֲהִ"ב אֵינִי
יִכּוּל לְהוֹצִיא כְּלִי, אֲבָל מִ"מ נָתַן לָהֶם
הַקְּבִי"ה נִסְיוֹן זֶה כִּיּוֹן שְׁבֵלָא זֶה לֹא הִי
אֲפִשֵׁר לָהֶם כִלְל לִיכְנֹס לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל
בְּמִצַּב זֶה שֶׁהוּא כְּבֵר אַחֲרֵי חֲטָא
הַמֵּתְאֻוֹנִים וְלֹא שָׁלֵם עֲוֹן הָאֲמֹרִי לְעַנְיָן
שִׁיפְלוּ בִידֵי אָדָם, וְרַק עִי" עֵצָה זֹו שִׁיבֹאוּ
לְהַרְגִישׁ בְּאֵמֶת שֶׁאֵינִי בִיכּוּלָתָם כִלְל לְלַחֵם
עִם הָאֲמֹרִי וְרַק לְהִי הִישׁוּעָה, וְאִם יִכִּירוּ זֶה
בְּאֵמֶת וְיִשִּׁימוּ בְּטַחְוֹנָם רַק בָּהּ, אִז מִמִּילָא
לֹא יִצְטָרְכוּ לְמַלְחָמָה גַּשְׁמִי כִלְל, וּמִמִּילָא
יִפְלוּ הָאֲמֹרִי בִיד ה', וְלִגְבֵי נִפְלְאָה בִיד ה'
 כְּבֵר שָׁלֵם עֲוֹן הָאֲמֹרִי וְכִנְלָּו.

וּמַעֲתָה מוּכָן מֶה שֶׁהַתְּפִלָּה מִשֶׁה עַל
יְהוֹשֻׁעַ יִי-ה יוֹשִׁיעַךְ מַעֲצַת
מְרַגְלִים, דִּו"ל דְּרַק מִצַּד הַמְּרַגְלִים לֹא הִי
אֲפִשֵׁר לָהֶם לִיכְנֹס לְאַרְץ כִּי לֹא שָׁלֵם עֲוֹן
הָאֲמֹרִי, אֲבָל מִצַּד יְהוֹשֻׁעַ עֲצָמוּ הִי אֲפִשֵׁר
לוֹ לִיכְנֹס לְאַרְץ מִיד אֲפִילוּ בְּלֹא עֵצָה זֹו,
דִּידוּעַ שְׁמִדְרִיגַת יְהוֹשֻׁעַ הוּא כְּמוֹ שֶׁהִי
בְּמַלְחָמַת עַמְלֵק שֶׁהוּא נִלְחַם עִם עַמְלֵק לִפְנֵי
חֶרֶב אֲבָל יָדַע וְהִכִּיר בְּבִירוֹר שֶׁהִנְצַחֲוֹן הוּא
רַק מִהִשְׁוִי"ת וְרַק אִם מִשְׁעַבְדִּים עֲצָמָן
לְהַקְּבִי"ה אִז מְנַצְחִים, וְכִדְאִיתָא בְּמִשְׁנֵה
בְּר"ה דַּף כ"ט ע"א וְהִי כְּאִשֵׁר יָרִים מִשֶׁה
יָדוּ וְגַבְרַת יִשְׂרָאֵל וְכִי יָדִיו שֶׁל מִשֶׁה עוֹשׂוֹת
מִלְחָמָה וְכו' אֵלָּא כִלְל זְמַן שֶׁהִי מִסְתַּכְלִיָּם
כִּלְפֵי מַעֲלָה וּמִשְׁעַבְדִּים לְבָם לְאַבִּיהֶם
שְׁבִשְׁמִים הִיוּ נּוֹצְחִים וְכו', וְי"ל דְּמִי
שְׁמַכִּיר זֶה בְּאֵמֶת אִז כְּשֶׁנוֹפֵל הַשּׁוֹנֵא בִידֹן

אֲפִילוּ עִי" חֶרֶב, מִ"מ נִקְרָא זֶה גִ"כ נִפְלְאָה
בִיד ה', שְׁכִמוּ שִׁישׁ הֶרְבֵּה שְׁלוּחִים לְמַקּוֹם
כְּגוֹן נַחֲשׁ אִו עֵקֶרֶב, כְּמוֹ כֵּן אִם מַכִּיר
הָאָדָם בְּאֵמֶת שֶׁהוּא רַק שְׁלִיחַ שֶׁל הַשְׁוִי"ת
כְּמוֹ נַחֲשׁ, אֲבָל מִצַּד עֲצָמוּ אֵינִי יִכּוּל
לְעַשׂוֹת כְּלוֹם נִגַּד כְּנַעַן, אִז מַקְרִי גִ"כ
שֶׁנִּפְלוּ בִיד ה' וְלֹא בִיד אָדָם, וּבְאֵמֶת אִז
אִיז כִלְל כֵּךְ גְּנָאֵל לְמִי שֶׁנוֹפֵל בִיד אָדָם כּוֹזָה,

וְזֶה יִסּוּד גְּדוּל כִּלְל חֵי הָאָדָם, בֵּינִי
בְּרוּחָנִיּוֹת בֵּינִי בְּגַשְׁמִיּוֹת, שְׁכַל מֶה
שֶׁמִּבְטֵל עֲצָמוּ וּמְרַגִּישׁ בְּאֵמֶת שֶׁהִישׁוּעָה
הוּא רַק מֵאֵת ה', אִז בֹּא לוֹ הִישׁוּעָה יוֹתֵר
בְּנִיקָל, וְכֵן הוּא בְּגַשְׁמִיּוֹת, שֶׁאִם הָאָדָם
מַכִּיר בְּאֵמֶת שְׁכַל עַסְקִיו הֵם רַק עִי" הַנְּהַגָּת
הַבּוֹרָא יְת', אִז אֵינִי הַקְּבִי"ה צָרִיךְ לְהַבִּיא
עֲלָיו נִסְיוֹן גְּדוּל שִׁירָאָה שֶׁאֵינִי לוֹ שׁוֹם כַּח
בְּעֲצָמוּ, אֲבָל אִם בְּעַסְקִיו הַגַּשְׁמִיִּים חוֹשֵׁב

שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בְּכַח עֲצָמוּ, אִז הַקְּבִי"ה מִבִּיא
 עֲלָיו נִסְיוֹן שִׁירָאָה לְהַדִּיא שֶׁאֵינִי בִיכּוּלָתוֹ
 לְעוֹזֵר עֲצָמוּ כִלְל וְכִלְל, וְהַנְּסִיוֹן הוּא כְּדִי
 שִׁיבֵא לִידֵי אֲמוּנָה זֹו שֶׁרַק הַקְּבִי"ה יִכּוּל
 לְעוֹזֵר לוֹ, וְאִם בֹּא עִי"ז לְאֲמוּנָה זֹו, אִז
 מוֹשִׁיעַ לוֹ הַקְּבִי"ה אֲפִילוּ לְמַעֲלָה מִדְּרַךְ
 הַטְּבַע, אֲבָל יוֹתֵר טוֹב שְׁלֹא לְהַצְטָרֵךְ לְבֹא
 לִידֵי נִסְיוֹן גְּדוּל זֶה, כְּמוֹ שֶׁהִי אֲצֵל יְהוֹשֻׁעַ,
 שְׁכִיּוֹן שֶׁהִכִּיר שֶׁהַכֵּל הוּא מֵאֵת ה' לֹא
 הוֹצִיךְ לְנִסְיוֹן הַמְּרַגְלִים.

וְכֵן הוּא גַם בְּרוּחָנִיּוֹת, שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לִידַע
וְלְהֵאֲמִין שְׁכַל מֶה שׁוֹכַח לֶה
בְּרוּחָנִיּוֹת, וְכֵל מֶה שִׁיזְכֹּר לֶה בְּרוּחָנִיּוֹת
הוּא רַק מֵאֵת ה', וְלִכֵּן צָרִיךְ לְהֶרְבּוֹת
בְּתַפְלָה שִׁיזְכֹּר לְהַצְלַחַת בְּרוּחָנִיּוֹת, וְכֵן
צָרִיךְ לְהֵאֲמִין שֶׁאֲפִילוּ מֶה שֶׁנִּרְאָה רַחֲוֹק
מִמְנוּ וְלְמַעֲלָה מִמְדְרִיגָתוֹ, יִכּוּל לִזְכּוֹת לֶה
בְּסִייעָתָא דְשְׁמַיָא, וְכֵל שִׁיאֲמִין וִידַע שֶׁהוּא
מֵאֵת ה', יֵהָא רְאוּי וְיִזְכֹּר לְרֵאוּת יוֹתֵר
 וְיוֹתֵר סִייעָתָא דְשְׁמַיָא, וְיִשׁוּעָתָא ה'.

שֶׁהִי הָאָדָם אֵינִי מִיחַס זֶה לְעַצְמוּ כִלְל
 אֵלָּא חוֹשֵׁב שֶׁהוּא רַק מַעֲשֵׂה ה', וְאִי"כ מִצַּד
 יְהוֹשֻׁעַ לֹא הִי צָרִיךְ לְנִסְיוֹן שֶׁל עֵצָה
 מְרַגְלִים, וְהִי אֲפִשֵׁר לִיכְנֹס לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל
 גַּם בְּמַלְחָמָה גַּשְׁמִי מִמֶּשׁ וּמִ"מ הִי נַחֲשֵׁב
 כְּנִפְלְאָה בִיד ה', וְלַעֲנִין זֶה הִרִי הִי כְּבֵר
 שָׁלֵם עֲוֹן הָאֲמֹרִי.

וְלִכֵּן הַתְּפִלָּה מִשֶׁה עַל יְהוֹשֻׁעַ יִי-ה יוֹשִׁיעַךְ
מַעֲצַת מְרַגְלִים, כִּי כִיּוֹן שְׁמַצַּד
יְהוֹשֻׁעַ לֹא הִי צָרִיךְ לְנִסְיוֹן זֶה, שֶׁהִי
מִצִּידוֹ הִיוּ כְּבֵר יִכּוּלִים לִיכְנֹס לְאַרְץ, שֶׁהִי
אֲפִילוּ מִלְחָמָה גַּשְׁמִי חֹשֵׁב אֲצֵלוּ כִיד ה'
לְגַמְרִי, וְאִי"כ לְמֶה יִתְנוּ לְיְהוֹשֻׁעַ נִסְיוֹן גְּדוּל
כּוֹזָה לְרֵאוּת עוֹצֵם גְּדוּלָתָם וְגְבוּרָתָם שֶׁל
הָאֲמֹרִיִּים, שִׁיכּוּל חֲלִילָה לְבֹא לִירָא מֵהֶם
וְלְכַפִּירָה עִי"ז וְכִמּוּ שֶׁהִי אֲצֵל שְׁאוֹר
הַמְּרַגְלִים, וְלִכֵּן הַתְּפִלָּה עֲלָיו מִשֶׁה שִׁינְצֵל
מַעֲצַת מְרַגְלִים, ר"ל שִׁינְצֵל מִהָעֵצָה עֲמוּקָה
שֶׁהִי בְּעֵצַת מְרַגְלִים כְּמוֹ שִׁבִּיאֵר הִישְׁמַח
מִשֶׁה שֶׁהִי זֶה עֵצָה שְׁעִי שִׁילּוּחַ מְרַגְלִים
יִרְאוּ כַחַם וְגְבוּרָתָם שֶׁל הָאֲמֹרִיִּים, וְיִבֹאוּ
לְהַכִּיר שֶׁאִ"א לָהֶם לְעַשׂוֹת כְּלוֹם, וּמִמִּילָא
יִבְטַחוּ רַק בָּהּ, וְאִז בְּאֵמֶת יַעֲשֵׂה ה' בְּעֲצָמוּ
וְהִי רַק מַעֲשֵׂה ה' וְהִי כְּבֵר שָׁלֵם עֲוֹן
הָאֲמֹרִי, אֲבָל יְהוֹשֻׁעַ לֹא הִי צָרִיךְ לְעֵצָה
זֹו כִי אֲפִילוּ אִם יִלְחֲמוּ בְּחֶרֶב וּבַחֲנִית
יִחֲשֵׁב מִצַּדוֹ רַק כְּמַעֲשֵׂה ה', וְהִי גִ"כ כְּבֵר
 שָׁלֵם עֲוֹן הָאֲמֹרִי, וְהֵבֵן הִיטֵב.

Outlook: Insights - R. Left

Moshe told the spies to bring back the fruits of Eretz Yisrael precisely to drive home the lesson that they would still be completely dependent on God's beneficence. Without water, fruits cannot grow, and in Eretz Yisrael water depends solely on rainfall, which is obviously not in man's hands. Moshe wanted them to recognize that even though there would be more effort required to secure a livelihood in the natural setting of Eretz Yisrael than in the desert, the final result would depend no less on God than when the manna descended directly from Heaven.

Unfortunately, only Calev and Yehoshua grasped this point. The others saw only that it was beyond their "natural" abilities to conquer the land, and concluded that even God Himself, as it were, could not help them since He had chosen to let them be governed by the natural order. This reasoning led to the purposeless crying on the night of Tisha B'Av when the people wept as a sign of hopelessness.

To correct the purposeless tears of that Tisha B'Av eve in the desert, our Batei Mikdash were destroyed on Tisha B'av and we were thrust into galus where we would come to see clearly our dependence on Hashem. But rather than crying of our helplessness, our tears on Tisha B'Av must proclaim: "Hashem, You promised that we would be redeemed from this galus. We cannot achieve this redemption through our own efforts. Therefore You must redeem us."

Rabbi Yerucham Levovitz, the great Mirrer Mashgiach, explains the Mishnah at the end of Sotah to mean that Mashiach will not come until we realize that we have nothing and no one to rely on except Our Father in Heaven. Mashiach will not come so long as we attribute our successes and failures to "natural" causes. As long as we look for political, economic and sociological explanations of world events and excuse ourselves from Torah learning on the grounds that we must earn a livelihood, we will not merit an end to our exile.

Let us strengthen our faith and trust in Hashem so that we can finally dry the tears of Tisha B'Av and celebrate it with jubilation, for a Redeemer will have come to Zion.